

Mer eko i storkök och i butikshyllorna

Strategiska insatser för en ökad ekologisk konsumtion och produktion

Sammanfattning

Den växande ekologiska marknaden erbjuder stora möjligheter för svenska lantbrukare att öka andelen mervärdesprodukter på marknaden och att öka intäkterna till svenskt lantbruk. Enligt LRF:s beräkning (2009) går Sveriges bönder för närvarande miste om 2 – 4 miljarder kr i form av utebliven försäljning av produkter till merpris och i form av uteblivna miljöersättningar. Ekonomi och entreprenörskap är idag starka drivkrafter för omläggningen till ekologisk produktion. Ekologisk produktion bidrar med kunskaper som är värdefulla för hela lantbrukets hållbara utveckling och ska ses som ett innovationssystem som bidrar till långsiktig hållbarhet i jordbruket och en modell för utveckling.

Projektets mål är att inom tre år uppnå följande:

- Det nationella konsumtionsmålet om 25 % ekologiska livsmedel inom offentlig sektor nås 2013
 - Ta fram verktyg för att kunna erbjuda bättre mat i skolan, äldreboenden och sjukvården samt även inom privata restauranger
 - Genomföra kompetenshöjande aktiviteter kopplade till "Mer eko i storkök" under projekttiden
- Det nationella produktionsmålet om 20 % ekologiskt certifierad areal nås 2013
 - Bidra till att antalet ekologiska produkter med mervärden ur ett miljö- och klimatperspektiv ökar och att konsumenternas efterfrågan kan tillgodoses
 - Genomföra kompetenshöjande aktiviteter kopplade till "Fler och mer produkter i butikshyllorna" under projekttiden
- Den privata konsumtionen av ekologiska livsmedel fördubblas till 2013
 - Förmedla kunskap om ekologiska produkter till konsumenter och producenter med hjälp av aktiviteter inom projektets kommunikationsplan

I projektet har fem arbetsgrupper bildats med uppgift att föreslå aktiviteter och bidra till att projektets aktiviteter utformas på ett sådant sätt att de leder till framgång. Det finns viss flexibilitet och möjligheter att anpassa samarbetet inom detta projekt till olika önskemål från aktörerna så att aktiviteterna anpassas till aktuella behov.

Bakgrund

En fortsatt positiv utveckling av den ekologiska konsumtionen och produktionen kan på flera sätt bidra till det svenska lantbrukets och livsmedelssektorns konkurrenskraft och hållbara utveckling.

Fortsatt växande marknad för ekologiska produkter

Medan efterfrågan på andra livsmedel i stort sett varit oförändrad fortsätter efterfrågan på ekologiska livsmedel att öka och den ekologiska maten når många olika konsumentgrupper. SCB redovisade i september 2011 att försäljningen av ekologiska livsmedel hade fortsatt att öka till 4,1 % av den totala försäljningen. Ökningen under år 2010 var 6 %. För den enskilde konsumenten ses valet av ekologisk mat ofta som en möjlighet att kunna påverka miljön, djurens välfärd samt sin egen och andras hälsa. Den ekologiska produktionens framväxt är till stor del marknads- och konsumentdriven, men marknaden är ännu relativt liten.

Storhushåll i kommuner, landsting, nationella och regionala myndigheter m.fl., är betydelsefulla köpare av ekologiska livsmedel. Det nationella målet har varit en stark inspiration och pådrivande faktor för kommunerna och drivkraften i förändringen ligger där framför allt i en ökad ambition i miljö- och klimatfrågorna samt i att utveckla landsbygden. Flera kommuner har nått det nationella inriktningsmålet 25 % ekologiska livsmedel medan andra knappt har börjat. Ekologiskt Forum har genom flera välbesökta seminarier bidragit till utvecklingen.

Rikare landsbygd med ekologisk produktion

Den växande ekologiska marknaden erbjuder stora möjligheter för svenska lantbrukare att öka andelen mervärdesprodukter på marknaden och att öka intäkterna till svenskt lantbruk. Enligt LRF: s beräkning (2009) går dock Sveriges bönder för närvarande miste om 2 – 4 miljarder kr i form av utebliven försäljning av produkter till merpris och i form av uteblivna miljöersättningar. Den svenska certifierade ekologiska produktionen fortsätter att öka. Idag ökar i stället importen av både av konventionellt och ekologiskt producerade livsmedel. Importen av ekologiska livsmedel utgörs idag till stor del av produkter vi inte har förutsättningar att producera i vårt land, men också av varor som kan produceras här men som inte räcker för hela årets förbrukning.

Ekologisk produktion bidrar till de nationella miljö kvalitetsmålen

Ekologisk produktion bidrar med kunskaper som är värdefulla för hela lantbrukets hållbara utveckling och ska ses som ett innovationssystem som bidrar till långsiktig hållbarhet i jordbruket och en modell för utveckling. Ekologiskt lantbruk producerar mat, fiber och energi men bidrar även till upprätthållandet av andra ekosystemtjänster såsom biologisk mångfald, friskt vatten, klimatreglering samt markvård och bevarande av jordens mullhalt. Ekologiskt lantbruk bidrar också till att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser och till att binda koldioxid.

Ekologisk produktion och konsumtion uppvisar en mängd fördelar och en stark utveckling men har också mycket kvar att förbättra. Även den ekologiska produktionen har negativ inverkan på miljö och klimat. Traktorerna drivs i dagsläget till största delen med fossila bränslen och även på ekologiska gårdar kan växtnäringshushållningen bli bättre. Att öka produktiviteten och effektivisera markanvändningen är nödvändigt för att öka hållbarheten i ekologisk produktion.

Miljö kvalitetsmålen och den vetenskapliga artikeln "Planetens Gränser" ger lantbruket, inte minst det ekologiska lantbruket, en referensram när det gäller nödvändiga förändringar i strävan mot ökad hållbarhet. Miljö- och Jordbruksutskottets utvärderingsgrupp anger i sin rapport "Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion"¹ att staten bör fortsätta att satsa på kunskapsutveckling inom ekologisk produktion. Gruppen gör bedömningen att framsteg inom ekologisk produktion kan bidra till hållbarhetsarbetet även inom konventionell produktion.

För en fortsatt framgångsrik utveckling är gemensamma mål och samverkan mellan nyckelaktörerna, dvs. samhället (politiker och andra beslutsfattare), marknaden (producenter, handel, industri och konsumenter) och forskning helt avgörande.

Syfte

Projektets syfte är

- Att driva på och underlätta en ökad användning av ekologiska livsmedel inom storkök

¹ Rapporter från riksdagen 2010/11: RFR1, Miljö- och Jordbruksutskottet. Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion,

- Att stimulera en ökad omläggning till ekologisk produktion och en ökad förädling av ekologiska livsmedel
- Att höja kompetensen om den ekologiska marknaden och ekologisk produktion hos nyckelpersoner inom respektive område

Mer eko i storkök och i butikshyllorna ska tillgodose en ökande efterfrågan på ekologiska produkter, öka och förtydliga deras mervärden samt starkt bidra till samhällets mål för lantbruk, miljö och klimat. Den ökade produktionen och konsumtionen av ekologiska livsmedel ska stärka lantbrukets företagande och konkurrenskraft.

Projektorganisation

Ekologiskt Forum är ett nätverk som skapats för att öka kunskaperna och diskussionen om ekologiskt lantbruk i samhället samt konsumtion av ekologisk mat. Verksamheten bedrivs som en separat projektverksamhet hos Stockholm Environment Institute. Ekologiskt Forum har tillsatt två projektledare som leder projektet "Mer eko i storkök och i butikshyllorna" tillsammans med ett antal arbetsgrupper som beskrivs nedan.

Målgrupp

Målgrupp för aktiviteterna som syftar till att öka andelen ekologiska livsmedel inom storkök är politiker och tjänstemän, exempelvis kostchefer och måltidspersonal inom offentlig sektor såväl som inom privata restauranger.

Målgrupp för aktiviteterna som syftar till att få fler och mer ekologiskt certifierade produkter i butikshyllorna är bland andra företrädare för lantbrukets organisationer, inköpare och marknadsansvariga inom den lantbrukskooperativa föreningsrörelsen, den privata lantbrukshandeln och förädlingsindustrin.

Projektets mål

Projektet ska bidra till att konsumtionsmålet om 25 % ekologiska livsmedel inom offentlig sektor och produktionsmålet om 20 % ekologiskt certifierad areal år 2013 uppnås. Uppfyllelse av dessa mål bidrar också till en ökad privat konsumtion av ekologiska livsmedel.

Projektets mål är att under en treårsperiod:

- Ta fram verktyg för att kunna erbjuda bättre mat i skolan, äldrevården och sjukvården
- Genomföra 10 (4) kompetenshöjande aktiviteter kopplade till "Mer eko i storkök" under projekttiden
- Bidra till att antalet ekologiska produkter med mervärden ur ett miljö- och klimatperspektiv ökar och att konsumenternas efterfrågan kan tillgodoses
- Genomföra 15 (7) kompetenshöjande aktiviteter kopplade till "Fler och mer produkter i butikshyllorna" under projekttiden
- Förmedla kunskap om ekologiska produkter till konsumenter och producenter med hjälp av aktiviteter inom projektets kommunikationsplan

För respektive projektår finns del- eller aktivitetsmål som anges inom parentes ovan och redovisas nedan.

Genomförande och tidsplan

Följande insatser har under arbetet med Ekologiskt Forums strategi för utveckling av ekologisk konsumtion och produktion 2011 – 2013 identifierats som viktiga för en god marknadstillväxt och utveckling av sektorn i vid bemärkelse. Aktiviteterna har delats in i fyra områden. Vart och ett innehåller såväl kompetenshöjande aktiviteter som metoder att lösa hinder och flaskhalsar.

1. Mer Eko i storkök

Det finns en efterfrågan på information om ekologiska produkter och hur man kan arbeta för att öka användningen av ekologiska livsmedel inom offentlig sektor såväl som inom privata restauranger. SKL, Sveriges kommuner och Landsting, arbetar med att kanalisera den kunskap och information som finns till ansvariga i landsting och kommuner. Flera aktörer arbetar inom olika projekt för att höja både kunskapsnivån om ekologiska produkter och hur målsättningen kan hanteras inom regler för offentlig upphandling och budgetramar. Den kommun- och landstingsenkät som Ekomatcentrum genomförde 2010 visade att andelen ekologiska livsmedel inom kommuner och landsting i Sverige var 13,8 %. Marknaden för ekologiska livsmedel inom storhushåll ökade med ca 15 % och värdet var ca 1,7 miljarder år 2010. Ungefär lika stora volymer ekologiska råvaror användes inom offentliga respektive privata storkök under år 2010. Inom projektet genomfördes följande aktiviteter under år 2011:

- Två nationella seminarier om mervärden med ekologiska livsmedel och ekologisk produktion samt om upphandling och praktisk hantering genomfördes under det första projektåret
- Samordning av informationsinsatser med Miljöresurs Linné, Hushållningssällskapen, EkoMatCentrum, Ekocentrum, LRF, Miljöstyrningsrådet, kommunrepresentanter och SKL samt privata aktörer påbörjades genom nedan beskriven arbetsgrupp
- Ett förberedande arbete genomfördes för att samordna kompetenser och resurser i ett gemensamt utvecklingsprojekt under de kommande åren.

Tabell 1. Aktiviteter för verksamhet inom storkök genomförda år 2011

15-apr	10.00– 15.00	Arbetsgrupp Mer eko i storkök	Skövde	7 deltagare
22-sep	11.30– 15.00	Arbetsgrupp Mer eko i storkök	Örebro	12 deltagare
22-sep	10.00– 11.30	Studiebesök på Måltidsekologprogrammet	Örebro universitet	13 deltagare
08-nov	10.00– 16.00	Seminarium Ekologisk mat inom offentlig sektor	Arvika	35 deltagare
21-nov	9.30– 16.00	Seminarium Ekologisk mat inom offentlig sektor	Stockholm	42 deltagare
22-nov	9.00– 12.00	Arbetsgrupp Mer eko i storkök	Stockholm	4 deltagare

Ett eventuellt nytt samordnat projekt kommer bland annat att innehålla utbildningar och rådgivning som omfattar värderingsövningar, genomgång av praktiska verktyg för att uppnå de målsättningar respektive verksamhet har beträffande upphandling med tillhörande ekonomiska ramar.

Deltagare:

Ordförande: Mia Kling, SKL, Ekologiskt Forum
Johan Fogler, Lundby stadsdelsförvaltning,
Göteborgs stad
Elin Walthersson, Södertälje kommun
Mats Alfredson/Anna Jiremark,
Hushållningssällskapet i Väst

Eva Fröman/Carin Enfors, Ekomatcentrum
Thomas Gustafsson/Gösta Skoglund/Karin
Sahlström, Miljöresurs Linné
Ingemar Hjelm/Mikaela Rosander, Ekocentrum
Monica Sihlén, Miljöstyrningsrådet

Arbetsgruppen har diskuterat vikten av att det tas fram en officiell statistik beträffande inköp av ekologisk mat inom offentlig sektor. För att få ett korrekt jämförande material inom och mellan kommuner och landsting eller statliga myndigheter bör den verksamhet som omfattas av upphandling av måltidstjänster inkluderas i det statistiska materialet för att skapa relevanta jämförelser. Analysen visar då att det krävs ett projekt som medger att:

- uppdraget formellt knyts till aktör
- adekvata resurser till uppföljning av ekologiska inköp
- metod för materialinsamling för att kunna arbeta med benchmarking t.ex. en definition
- möjlighet att göra informationen lätt tillgänglig för användarna
- en strategi utarbetas för att nå ökad andel ekologiskt i offentliga storkök

2. Stärkt attraktionskraft för ekologisk produktion

Flaskhalsproblem och lösningar för att stimulera omläggning till ekologisk produktion

För att uppnå målet med ökad produktion av hög kvalitet att fokuserades på de produktionsgrenar där det finns bra förutsättningar att uppnå resultat både produktionsmässigt och med hänsyn tagen till miljökvalitetsmål och andra kvalitativa mål samt konsumentintresse.

- Ett regionalt seminarium med uppsamlade handel och lantbruk om marknadsfrågor, regler och certifiering samt praktiska hinder för en snabb omläggning planerades men fick ställas in på grund av för få anställda
- Ett dialogmöte genomfördes med livsmedelsförädlare företag för att ta reda på vilka behov som finns för att kunna fortsätta utvecklingen av produktionen och nå fram till konsumenterna

Tabell 2. Aktiviteter för uppsamlade handel och livsmedelsföretag genomförda år 2011

23-nov	13.00– 16.30	Dialogmöte med livsmedelsföretag	Göteborg	8 deltagare
--------	-----------------	----------------------------------	----------	-------------

Vid dialogmötet med livsmedelsföretagen i Västsverige diskuterades hur vi tillsammans skulle kunna agera för att stimulera utvecklingen av ekologisk produktion och konsumtion. Det gäller att vara professionell i både primärproduktionen och i förädlingsledet så att produktkvaliteten alltid blir hög och håller en jämn nivå. Sedan gäller det att få eller skapa uppmärksamhet så att produktkvalitet och budskapet med ekologisk produktion kommer fram och kan fungera som hävstång. Matkulturen har förändrats mycket under de senaste decennierna. Det är viktigt att märkas i den nationella debatten.

För att nå framgång behövs också:

- Produktionskapacitet för att snabbt få fram efterfrågade kvantiteter
- Hög och jämn produktkvalitet
- Produkter med god smak
- Produkter med spårbarhet
- Ha en bredd i produktionen för att kunna få försäljning hos kunder där konsumenter efterfrågar både ekologiska och konventionella produkter
- Väl fungerande distribution

Projektet har planerat aktiviteter som syftar till att ta fram kunskap och erfarenheter om hur stabila och ekonomiskt fördelaktiga samarbeten mellan gårdar och lantbruksföretag kan bedrivas. Vi avser att bilda en arbetsgrupp med namnet "Samverkan mellan ekogårdar" under vintern 2011/2012. Det skulle t.ex. kunna innebära genomförande av regionala seminarier som fokuserar på arealbunden djurhållning, maskinsamverkan och ökad lönsamhet med beaktande av hållbarhetsfaktorer.

Inom flera segment av livsmedelsmarknaden har livsmedelsföretagen framgångsrikt utvecklat nya produkter som ett led i arbetet med att utöka produktion och marknad. För närvarande finns det behov av att utveckla förädlade animalieprodukter, både helt kött och charkuterier. Bland spannmålsprodukter behövs ett större utbud och större volymer av bröd. Konsumentförpackad färdigmat och vegetariska livsmedel är andra områden som, enligt KRAV: s marknadsrapport 2010, bedöms kunna öka. Det ökande utbudet av förädlade produkter kommer sannolikt att stimulera efterfrågan på råvaror från primärproduktionen de närmaste åren.

Vad levererar eko i relation till Planetary Boundaries?

För att ta ett större grepp om attraktionskraften och de mervärden som finns inom ekologisk produktion startade Ekologiskt Forum en särskild arbetsgrupp med arbetsnamnet "Vad levererar eko i relation till Planetary Boundaries?". Arbetsgruppens uppgift är att arbeta för ökad hållbarhet samt marknad och produktion med extra mervärden – balansgången mellan principer och pragmatism. Arbetsgruppen genomförde 2 dialogmöten under år 2011 för att planera uppdraget och för att formulera underlag för arbetet. Avsikten är att under de kommande två åren:

- Beskriva nyttan med ekologisk produktion i förhållande till Planetary Boundaries
- Beskriva hur eko som produktionssystem kan utvecklas för att bättre bidra till att klara de gränser som PB sätter
- Utforma förslag på vad som är möjligt att göra i Sverige inom överblickbar tid samt beskriva hur kan eko kan bli en förebild och inspiration till det konventionella jordbruket
- I workshopform kommunicera bilden av PB och utmaningarna som ligger i dem, kommunicera samt diskutera åtgärdsförslag med olika målgrupper

Deltagare:
 Ordförande: Johan Ununger, Saltå Kvarn,
 Ekologiskt Forum
 Sammanställande: Inger Källander, Ekologiskt
 Forum
 Emelie Hansson, Naturskyddsföreningen,
 Ekologiskt Forum
 Maria Wivstad, EPOK, Ekologiskt Forum
 Melinda Sundell, SEI/SIANI, Ekologiskt Forum

Johanna Björklund, Örebro universitet
 Lars Hällbom, KRAV, Ekologiskt Forum
 Niels Andresen, Jordbruksverket Alnarp
 Peter Wrenfelt, U&W
 Carl-Erik Ehrenkrona, Ekologiska Lantbrukarna,
 Ekologiskt Forum
 Göte Frid, Jordbruksverket, Ekologiskt Forum
 Bo Algers, SLU Skara
 Elisabeth Gauffin, Sju Gårdar

Tabell 3. Aktiviteter inom arbetsgruppen "Planetary boundaries" genomförda år 2011

27-sept	Heldag	Arbetsgrupp Eko och Planetary Boundaries	Stockholm	8 deltagare
25-nov	8.00– 13.00	Arbetsgrupp Planetary Boundaries	Stockholm	6 deltagare

3. Inkubatorverksamhet för innovationer inom teknik, biologi och hållbarhet

Det är viktigt att ta vara på nya idéer, utveckla dem i en kreativ och kunskapsstätt miljö på ett strategiskt sätt så att hela potentialen utnyttjas. Det finns behov av fördjupad samverkan och ett ökat kunskapsutbyte mellan teori och praktik och mellan aktörer med olika perspektiv för att lösa problem och förbättra viktiga hållbarhetsfaktorer inom ekologiskt lantbruk. Under år 2011 inledde vi ett arbete inom öppen växtodling med spannmål, oljeväxter och trindsäd.

En arbetsgrupp med namnet "Innovationer och ökad hållbarhet med precision inom ekologisk växtodling" startades under sommaren 2011. Den bärande tanken är att koppla samman tillämpad vetenskaplig forskning, teknisk utveckling på institut och privata företag med praktisk kunskap om erfarenhet inom lantbruket i ett sammanhang för att effektivare än tidigare stimulera utvecklingen.

Deltagare:
 Ordförande: Maria Wivstad, EPOK, SLU och
 Ekologiskt Forum
 Sammanställande: Anders Heimer, Ekologiskt
 Forum
 Annelie Lundkvist, SLU

Emil Olsson, Slätte Gård
 Bo Stenberg/Sofia Delin/Lena Engström, SLU, Skara
 Mikael Gilbertsson/Gunnar Lundin, JTI
 Lars Askling, Gothia Redskap & Ekoväxt AB
 Per Ståhl, HS Rådgivning Agri AB

Under år 2011 har gruppen arbetat med följande:

- Initiering av forsknings- och utvecklingsprojekt kring precisionsodling inom eko med ogräsbekämpning och effektivt nyttjande av tillförd växtnäring
- Förberedelser för att söka finansiering och utveckla särskild teknik för att kunna utveckla och prova Cameleonsystemet i vetenskaplig fältforskning
- Planering för ett seminarium med internationellt perspektiv

Tabell 4. Aktiviteter för "Innovationer och ökad hållbarhet med precision inom ekologisk växtodling" genomförda år 2011

27-jun	10.00– 14.00	Arbetsgrupp Innovationer och ökad hållbarhet med precision inom ekologisk växtodling	Borensberg	6 deltagare
24-aug	10.00– 17.00	Arbetsgrupp Innovationer och ökad hållbarhet med precision inom ekologisk växtodling	Töreboda och Järpås	9 deltagare

När arbetsgruppen har diskuterat hållbara odlingssystem kommer energiförbrukningen inom jordbruket naturligt fram. Gruppen arbetar med att forma odlingssystem i vilka plöjning kan undvikas vissa år i växtföljden. Hur icke fossila bränslen ska kunna introduceras i jordbruket är en viktig fråga men arbetsgruppen har bedömt att resurser saknas för att i detta sammanhang arbeta med frågan.

Frågan om hur projektet kan initiera nya aktiviteter för att stimulera utvecklingen av icke fossila drivmedel inom lantbruket och särskilt inom ekologiskt lantbruk har även diskuterats inom Ekologiskt Forums styrgrupp. Det är en nyckelfråga för att stärka trovärdigheten i allt arbete med att skapa hållbara produktionssystem. Ekologiska Lantbrukarna arbetar med frågan och under det kommande året planerar Ekologiskt Forum att ta vederbörliga kontakter för att se hur arbetet kan utvecklas.

4. Uppföljning och utveckling av strategier för ekologisk produktion och konsumtion

I projektet ingår ett särskilt arbete för att främja den ekologiska produktionens och konsumtionens långsiktiga utveckling. För att kunna forma en stark vision och strategi på längre sikt, t ex 2014-2020, fordras ett starkt fokus på hållbarhet inom ekologisk konsumtion och produktion i alla led i livsmedelskedjan. Mot bakgrund av detta avser Ekologiskt Forum att under perioden 2011-2012 genomföra en grundlig analys av och ta fram förslag för hur ekologiskt lantbruk ska utvecklas. Under år 2011 har en arbetsgrupp formerats och gruppen har genomfört två inledande dialogmöten och löpande fört diskussion med e-post. Gruppen har påbörjat en planering av ett större arbete för att i samverkan med livsmedelssektorns aktörer diskutera nya strategier för en kommande period, samt hur detta kan ske i synergi med Jordbruksverkets nya uppdrag om att utreda nya mål och åtgärder.

Deltagare:
 Ordförande: Gunnar Rundgren, Grolink och
 Ekologiskt Forum

Sammanställande: Inger Källander, Ekologiskt
 Forum
 Peter Einarsson, Ekologiska Lantbrukarna
 Sofia Björnsson, Svensk Mjöl

Göte Frid, Jordbruksverket, Ekologiskt Forum
 Gun Rudquist, Naturskyddsföreningen
 Elisabet Qvarford, LRF, Ekologiskt Forum

Gunilla Andersson, Malmö Stad
 Rebecca Palosaari, Konsument Göteborg

Tabell 5. Aktiviteter för "Uppföljning och utveckling av strategier" genomförda år 2011

15-jun		Arbetsgrupp för mål och strategier på lång sikt	Stockholm	7 deltagare
5 sept		Arbetsgrupp för mål och strategier på lång sikt	SEI, Stockholm	6 deltagare
08-nov		Arbetsgrupp för mål och strategier på lång sikt	Norrköping	5 deltagare

Spridning av projektets resultat

Ekologiskt Forums kommunikationsplan innehåller:

- Ekologiskt Forums ordinarie seminarier med rapportering
- Ekologiskt Forums webbplats och nyhetsbrev
- Samverkan med Stockholm Environmental Institute, Sveriges Lantbruksuniversitet med EPOK och SLU Skara, Örebro Universitet
- Riktade aktiviteter till media

Projektet berör direkt ett 20-tal organisationer och resultaten kommer att få mycket god spridning tack vare det kontaktnät som Ekologiskt Forum har direkt och genom samverkan med aktörerna inom nätverket.

Under år 2011 har Ekologiskt Forum etablerat sin nya hemsida www.ekologisktforum.se och på denna har vi informerat om projektet och dess aktiviteter. Vi har skickat ut ett första informationsbrev under hösten.

Projektledarna har deltagit i ett kommunikationsnätverk inom projektet SIANI vid Stockholm Environment Institute och genom detta fått inblick i flera forskningsområden som delvis är nya för Ekologiskt Forum.

Nedan biläggs två tidningsartiklar som visar på projektets aktiviteter. I bilaga redovisas en tidningsartikel som skrevs i samband med ett av projektets seminarier.

Projektets finansiering

Projektet finansieras av Jordbruksverket och dess insatser på livsmedelsområdet tillsammans med deltagaravgifter vid seminarier, medfinansiering från aktörer med likvida medel och medfinansiering i form av arbetsinsatser och lokaler från samarbetspartners. Under år 2011 har vi uppnått en viss nivå av likvid medfinansiering och bedömningen är att fler företag kommer att kunna medfinansiera projektet under år 2012. Vi har exempelvis fått beslut om medfinansiering från ett företag för de kommande åren. Tiden för att få full medfinansiering redan för år 2011 har varit för knapp i och med att alla företag lägger sin respektive budget tidigt året innan. Beträffande medfinansiering av aktörernas arbete har vi fått mycket värdefulla bidrag och därmed också en hög grad av medfinansiering.

Projektets arbetssätt

Det är viktigt att anpassa aktiviteter i ett projekt till den aktuella utvecklingen. För att ha kunskap eller kännedom om viktiga förutsättningar har vi startat en dialog med en rad aktörer inom livsmedelskedjan och bjudit in dem att delta i fem olika arbetsgrupper. Arbetet i dessa grupper har startat under året och fungerat mycket bra. Det kan vara väl tidigt att dra långtgående slutsatser men såvitt Ekologiskt Forum har uppfattat det hela är aktörerna intresserade av att fortsätta bidra till arbetet inom projektet och för en fortsatt utveckling av den ekologiska konsumtionen och produktionen.

Deltagarna i arbetsgrupperna har bidragit till planering och genomförande av seminarier och dialogmöten samt till ett samarbete mellan enskilda aktörer. Ekologiskt Forums styrgrupp är sammanhållande och rådgivande samt ansvarar ytterst för prioriteringar i verksamheten. Projektledarna rapporterar fortlöpande till styrgruppen om projektets aktiviteter och tack vare dialogen inom både styr- och arbetsgrupper har vi en förhoppning om att projektet ska kunna bidra till de övergripande mål som är satta.

Slutsatser och rekommendationer

Projektets metod att involvera representanter för aktörer i både planerings- och analysarbete fungerar mycket bra. Det finns hög kompetens och ett stort intresse av att bidra till den gemensamma utvecklingen.

På grund av att besked om projektmedel kom relativt sent under året och bytet av huvudmannaskap till Stockholm Environment Institute har det inte varit så lätt att hinna genomföra alla planerade aktiviteter. Vi har sett det som viktigt att förankra arbetet såväl som kompetenshöjande aktiviteter i de redovisade arbetsgrupperna. Metoden tycks fungera bra och ambitionen är att fortsätta arbetet under de kommande två åren med än större intensitet.

I tidigare arbete har Ekologiskt Forum konstaterat att det är mycket värdefullt med samverkan mellan aktörer i livsmedelskedjan och aktörer bland rådgivarorganisationer, branschorganisationer och myndigheter. Efter det första projektåret har vi så här långt dragit slutsatsen att vår strategi med verksamhet ledd av tematiska arbetsgrupper har varit lyckosamt och är ett effektivt arbetssätt.

Kontaktpersoner

Ekologiskt Forums projektledare Anders Heimer, anders.v.heimer@ekolantbruk.se, 070-528 89 27 och Inger Källander, inger.kallander@ekolantbruk.se, 070-633 64 69 kan svara på frågor angående projektet.

Bilaga

EKONOMI

nwt.se > [Ekonomi](#)

Stor skillnad i ekologisk konsumtion

VÄRMLAND: Kil är bäst - Grums och Årjäng är sämst

Kils kommun, skolor, äldreboende och liknande, har den största konsumtionen i länet av ekologiskt odlade livsmedel och ligger med sina 20 procent klart över riksiffran för den offentliga konsumtionen. I botten på listan återfinns Årjäng, Säffle och Grums.

Publicerad: 2011-10-27 08:00

– Så ser det ut och vi vill självfallet att alla värmländska kommuner och landstinget skall öka konsumtionen av ekologiskt odlade livsmedel, säger Anders Heimer, Karlstad, en av två projektledare i Ekologiskt Forum.

Riksgenomsnittet för den offentliga konsumtionen 2010 ligger på 13, 8 procent, vilket är en bra bit under de mål som regeringen satte upp, eller 25 procent fram till 2010. Karlstads kommun ligger också över genomsnittet 2010, eller en konsumtion på 18 procent. Landstinget i Värmland redovisar 15 procent och klarar också riksgenomsnittet, men tyvärr så hamnar de flesta av de värmländska kommunerna långt ned på listan.

Stor förändring

När det gäller mark som tagits i anspråk för ekologiskt odlade produkter sticker Värmland och Jämtland ut på ett positivt sätt. Regeringens krav var 20 procent mark för ekologisk odling fram till 2010, men resultatet blev 12, 8 procent. I Värmland blev resultatet 2010 cirka 16 procent.

– Man kan säga att vi gått från småskalig till storskalig verksamhet när det gäller ekologiskt odlat i Värmland.

Värdet av all försäljning av ekologiskt odlat i landet uppgick ifjol till åtta miljarder kronor. I Värmland är Konsum Värmland och flera Ica-butiker duktiga på att köpa in ekologiskt, men det finns inga värden på vad detta betyder i kronor och ören.

Seminarium kring ekologisk mat

– Det visar sig också att konsumenterna i allt högre utsträckning visar sig beredda att betala ett något högre pris för det ekologiskt odlade. Man skall i sammanhanget komma ihåg att ekologiskt odlat bidrar till en bättre miljö, säger Anders Heimer.

Analysföretaget Ekowebb tror att marknaden för ekologiskt i år kommer att öka med 10–12 procent. 2012 kan det bli ännu bättre.

Den 8 november anordnas ett stort seminarium i Arvika kring ekologisk mat inom offentlig sektor.

– Vi hoppas och tror att alla som berörs av den frågan kommer till Arvika, säger Anders Heimer.

Jonny Ohlsson

jonny.ohlsson@nwt.se

054-19 96 96

Jag skulle gärna vilja se samtliga kommuner och landstinget i Värmland i toppen på statistiken över ekologisk konsumtion, säger Anders Heimer, Karlstad, projektledare i Ekologiskt Forum.

FOTO: JONNY OHLSSON

FOTO: SOFIA BRUNZELL

Anders Heimer från Ekologiskt Forum med några av de värmländska, ekologiska alternativen i sin famn – men de borde vara fler anser han.

Kil och Karlstad bäst på ekologiskt

Värmlands Folkblad, Karlstad

Kil och Karlstad är bäst medan flera av länets kommuner återfinns i bottenskiktet.

Ekologiskt Forum har tittat på den mängd ekologiska råvaror som finns i skolmatsalar, på äldreboenden, på daghem och på sjukhus.

Resultaten visar att många av länets kommuner inte når upp till det nationella snittet på 13, 8 procent ekologiska råvaror av de totala inköpen. Endast Kil, Karlstad, Hammarö och landstinget hamnar över snittet.

– Det gäller att få kommunerna att se möjligheterna trots begränsad ekonomi, till exempel genom att årstidsanpassa sina inköp. Nu på hösten betyder det mycket rotfrukter. Och generellt sett mindre kött, med det menar jag mindre kött på varje tallrik för kött är dyrt, säger Anders Heimer, på Ekologiskt Forum.

Ekologiskt Forum är ett nätverk för alla de som är intresserade av ekologisk konsumtion och produktion. Det handlar om aktörer inom handel och industri såväl som forskare, lantbrukare och konsumenter.

Att det är sisådär med konsumtionen av ekologiska livsmedel återspeglar sig även i produktionen av dem, enligt Anders Heimer.

– De värmländska företagen har inte riktigt hängt med i utvecklingen. Men här finns det stora möjligheter att producera ekologiska råvaror. Det är en marknad som är lönsam för både bönder och förädlingsföretag, och dessutom skapar det arbetstillfällen.

– De värmländska bönderna startade Krav på mitten av 80-talet. Så förutsättningarna finns för mer ekologisk produktion i dag.

Sofia Brunzell - sofia.brunzell@vf.se

Publicerad: 2011-10-27 11:59